

Námitkové postavení směnečných dlužníků

Josef Kotásek

Námitkové postavení směnečných dlužníků

Dvojí aktuálnost

- reakce na nešvary v oblasti spotřebitelských úvěrů
- návrhy *de lege ferenda* v evropském kontextu (reforma právní úpravy spotřebitelských úvěrů)

Osnova přednášky

- Námitkové postavení směnečného dlužníka
- Limitace rizik prostředky směnečného práva
- Zvláštní námitkové postavení směnečných rukojmí a dlužníků z blankosměnky

Charakter směnky

- Abstraktnost směnky
- Hmotněprávní a procesněprávní zvýhodnění směnečného věřitele
- Meze abstraktnosti u kauzálně propojených stran, efekty indosace

Měna Částka

Místo a datum vystavení (měsíc slovy)

Za tuto směnku zaplatím

na řád (kauce)

Číslo slovy

Spisovnost v (místo placení) u (domci)

Jméno (název, razítko), adresa a podpis(y) výstavce

SIUV 30 921 0 1108

Směnka a smluvní vztahy

- Směnka jako platidlo - placení směnkou
- Směnka jako nástroj placení – placení prostřednictvím směnky (§ 334 ObchZ)
- Směnka jako nástroj zajištění
- Směnka jako sankce

Dopady na postavení směnečného dlužníka

- Nemožnost uplatnění námitek z vlastních vztahů
- Hrozící zneužití (zajišťovací) směnky
- Zvláštní rizika: blankosměnky, rukojemství

Paliativum čl. I § 17 SŠZ?

„Kdo je žalován ze směnky, nemůže činit majiteli námitky, které se zakládají na jeho vlastních vztazích k výstavci nebo k dřívějším majitelům, ledaže majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka“.

Podrubopis

Zachování námitek bez ohledu na osobu nabyvatele

Čl. I § 20 SŠZ

(1) Indosament po splatnosti směnky má stejné účinky jako indosament před splatností. Byla-li však směnka indosována teprve po protestu pro neplacení nebo po uplynutí lhůty k protestu, má indosament jen účinky **obyčejného postupu**.

(2) Dokud není prokázán opak, má se za to, že nedatovaný indosament byl na směnku napsán před uplynutím lhůty k protestu.

Podrubopis - nespolehlivý zachránce

- Derivativní účinky převodu po uplynutí stanovených lhůt
- Obtíže s vyvratitelnou domněnkou o času převodu

Rektasměnky I

Formální otázky:

- Znění rektadoložky
- Umístění rektadoložky

Podpis příjemce	dne	20		hal
	<small>Místo a datum vystavení (měsíc slovy)</small>			
	Za tuto směnku zaplatíte dne			20
	<small>na řad:</small>			<small>Měsíc slovy</small>
	<small>komu</small>			
	Kč			hal
	<small>Cíťka slovy</small>			
	Směnečník:			
	Splatno v:			
	u:	<small>Místo placení</small>		
	<small>Domicil</small>			
		<small>Jméno, adresa a podpis výstavce</small>		

Rektasměnky II

Čl. I § 11 SŠZ

(1) Každou směnku, i když nebyla vystavena na řad, lze převést indosamentem (rubopisem).

(2) Pojal-li výstavce do směnky slova "nikoli na řad" nebo jinou doložku stejného významu, lze převést směnku jen ve formě a s účinky obyčejného postupu (cesse).

§ 529 ObčZ

(1) Námitky proti pohledávce, které dlužník mohl uplatnit v době postoupení, zůstávají mu zachovány i po postoupení pohledávky.

Trvající obtíže u rektasměnek

1. Primární vyloučení směnečných námitek
2. Rukojemství
3. Procesní rizika

Dlužníci u blankosměnek

Čl. I § 10 SŠZ

Nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, **ledaže** majitel nabyl směnky ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

Legitimace k námitce protismluvnického vyplnění

VS v Praze, sp. zn. Cmo 552/2003

„...není dost dobře myslitelné, aby reprezentant obchodní společnosti, která má vedle společnosti i sám za sebe směnku podepsat, souhlasil s tím, že ve vztahu k němu nebude mít směnka stejný smysl jako proti společnosti včetně možnosti stejných námitek, jež by příslušely výstavci směnky, a že by dokonce blankosměnka mohla být vůči němu vyplněna za odlišných okolností a odlišným způsobem, než vůči dlužníku z úvěru a výstavci v jedné osobě.

Směnečné rukojemství I

Rukojemské prohlášení se píše na směnku nebo na přívěsek.

Rukojemství se vyjadřuje slovy “jako rukojmí” nebo jinou doložkou stejného významu; rukojmí je podepíše.

O pouhém podpisu rukojmího na líci směnky platí, že zakládá směnečné rukojemství, nejde-li o podpis směnečníka nebo výstavce.

V prohlášení je třeba udat, za koho se přejímá. Není-li to udáno, platí, že se přejímá za výstavce.

Směnečné rukojemství II

“Může tedy směnečný věřitel, dokud a pokud je anebo byl jemu zavázán hlavní dlužník, držeti se směnečného rukojmího s obejitím hlavního dlužníka, aniž musí snad dříve upomenouti nebo zažalovati hlavního dlužníka a aniž se musí ohlížeti po tom, zda hlavní dlužník chce anebo může platiti. To nutno zdůrazniti, aby si toho byli vědomi obzvláště ti, kdož neznajíce dobře obsah práva jsou navyklí přikládati směnečnému avalu význam, že možno požadovati na avalistovi zaplacení směnky teprve, když nezaplatil hlavní dlužník. Takto nazírá namnoze i dnes laik na význam avalu při oběhu směnečném a není divu, že často se dožijí zklamání ti, kdož pod vlivem takové nesprávné představy se dali zlákat k podstoupení směnečného rukojemství.”

Smitek/Štěpina (1941)

Směnečné rukojemství III

Aval může uplatnit pouze ty námitky, které se zakládají na jeho vlastních vztazích k majiteli směnky, nikoliv ale na vztazích avaláta k majiteli směnky. Nemůže tedy bez dalšího namítat cokoliv z kauzálních vztahů avaláta k věřiteli.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 13. července 1998, sp. zn. 9 Cmo 3//98, publikováno in Obchodní právo č. 7/1998, s. 28

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. února 1999, sp. zn. Rc 32 Cdo 512/98, publikováno in Soudní judikatura, 1999, č. 8, s. 317.